

ст. викладач кафедри географії

та методики її навчання

Максютов А.О.

доцент кафедри загальної педагогіки,

педагогіки вищої школи та управління

Цимбал-Слатвінська С.В.

ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ – ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Надзвичайно актуальним завданням сьогодення у нашій країні є розбудова демократичної держави. У цьому процесі важко переоцінити значення громадянської спрямованості кожного члена суспільства. Але громадянська спрямованість може бути притаманна лише тим, хто не є відстороненим споглядачем, а щиро, усім серцем переживає все, що відбувається на теренах батьківщини - тобто патріотично налаштованим людям. Тому йде постійний пошук нових ефективних форм і методів впливу на громадян держави щодо їх патріотичного виховання. В цьому зацікавлені держава, уряд, політичні партії та об'єднання, всі, хто прагне відстояти незалежність України, примножити національні надбання, гідно представляти державу за її межами [1, с. 56].

У сучасній педагогічній науці окремі аспекти патріотичного виховання розробляють: О. Вишневський, О. Коркішко, В. Гарнійчук, К. Чорна, Р. Петронгоровський. Проблеми патріотичного виховання присвячені праці психологів І. Беха, М. Боришевського. Дослідженням патріотичного виховання засобами туристсько-краєзнавчої роботи присвячені праці Г. Гуменюк, В. Круля, Я. Треф'яка та інших. Метою дослідження є визначення ролі туризму і краєзнавства - як ефективного засобу у патріотичному вихованні учнівської молоді.

Однією з найголовніших ідей сучасної вітчизняної освіти на сучасному етапі розвитку Української держави є проблема патріотичного виховання учнівської молоді. Патріотизм покликаний дати новий імпульс духовному

оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, правової європейської держави, яка передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав та свобод людини. У світлі національного і культурного відродження України туризм і краєзнавство набувають особливого звучання. Адже відбувається повернення нашого суспільства до пріоритету загальнолюдських цінностей. Сьогодні особливо важливо відтворити в українському суспільстві почуття істинного патріотизму як духовно-моральної та соціальної цінності, сформуванню у молоді громадянсько активні, соціально значущі якості, які вона зможе проявити в усіх видах діяльності, і, перш за все, пов'язаних із захистом інтересів своєї родини, рідного краю, народу та Батьківщини, реалізації особистого потенціалу на благо зміцнення України[4, с. 98].

В той же час патріотизм передбачає відкриття в самому собі беззавітної відданості Батьківщині, спроможності безкорисливо радіти її успіхам, вдосконалення її, служіння їй. Патріотизм є творчим актом духовного самовизначення особистості. Це свідома громадянська позиція. Критеріями патріотизму є любов, вірність і служіння Батьківщині, турбота про забезпечення цілісності і суверенітету України, піклування про її постійний розвиток на шляху демократичного національного відродження, сприяння гармонізації державних, суспільних та особистісних інтересів у повсякденному житті.

У підлітковому віці виховується духовно осмислений, рефлексивний патріотизм, який поєднує любов до свого народу, нації, Батьківщини з почуттям поваги до інших народів, своїх та чужих прав та свобод [2, с. 30].

Патріотичне виховання підрастаючого покоління - одне з найважливіших завдань школи. Ефективним засобом патріотичного виховання учнів є туристсько-краєзнавча робота.

У туристській діяльності, що організується школою, реалізується вимоги суспільства, родини до виховання учнів, їхнього всебічного розвитку, ведення здорового способу життя шляхом

раціональної організації вільного часу школярів. Туристська діяльність виконує комплексну позакласну і позашкільну виховну роботу школи, сприяє формуванню соціально активного, духовно і фізично здорового покоління. Учні, що займаються туризмом, швидше набувають соціальної зрілості, одержують духовне і фізичне загартування, активно готуються до трудової діяльності. Через шкільні туристичні об'єднання, клуби, гуртки, секції пішого, водного, гірського, велосипедного туризму школярі опановують багатоманітні види діяльності [3, с. 59].

Зміст туристської діяльності учнів полягає в формуванні суспільної спрямованості особистості школярів, її соціальної активності, наслідком якої є усвідомлене відношення учнів до навчання, праці, суспільній роботі. Тому туристська краєзнавча діяльність характеризується, насамперед, свідомим і творчим виконанням учнями добровільно узятих на себе обов'язків і суспільно корисною роботою в походах, подорожах і експедиціях.

Вплив туристсько-краєзнавчої діяльності на учнів визначається тим, що вони самі досліджують свою місцевість, ставлячи перед собою, якщо можливо, суспільно-корисну мету: виявлення нових родовищ корисних копалин і рослинних ресурсів, знаходження і вивчення історичних місць, насаджень рослин, облік цінних краєзнавчих об'єктів; збирання матеріальних цінностей і документів, що характеризують місцеву природу, господарство, побут населення; господарське застосування виявлених ресурсів, благоустрій свого населеного пункту, пропагування знань про свій край серед населення [5, с. 194].

Туристсько-краєзнавчу роботу в школах проводять самі учні під керівництвом учителів. При цьому зміст і форми краєзнавчої роботи залежать від віку учнів та їх загального кругозору, рівня знань та умінь. Форми туристсько-краєзнавчої роботи різноманітні: гуртки, екскурсії, туристичні походи, зустрічі з місцевими краєзнавцями, конкурси, олімпіади та ін.

Поруч із спостереженнями, записками, зарисовками на екскурсіях, читанням допоміжної літератури про свій край, підбором матеріалу з газет і журналів все більшого значення набуває пошуково-дослідницька діяльність, яка активізує участь школярів у роботі краєзнавчого гуртка або музею.

Таким чином туристсько-краєзнавча робота є одним з ефективних засобів патріотичного виховання учнівської молоді. Вона дає можливість виявити основні інтереси дітей, пробуджувати їх спостережливість, сприяти розвитку дослідницьких здібностей учнів, знайомить їх з історією, культурою, звичаями і традиціями українського народу її природними багатствами та створює умови для вільного розвитку особистості, яка своєю діяльністю буде любити і вірно служити Батьківщині.

Література

1. Антоненко М.Я. Проблеми національної самосвідомості молоді / М.Я. Антоненко // Рідна школа – 1991 – №2 – С. 5-9.
2. Бех І., Чорна К. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Бех, К. Чорна // Світ виховання. - 2007. - № 1. – 154 с.
3. Особливості формування світогляду студентської молоді : метод. рекомендації / Укл. В.О.Долгих, Ю.Д. Руденко, В.І.Шпак.– К. : ІЗМН, 1997. – 36 с.
4. Розвиток громадянської спрямованості особистості : монографія / М. Й. Боришевський, Т. М. Яблонська, В. В. Янтоненко та ін. [за загальною редакцією М. Й. Боришевського]. - К.: 2007. - 186 с.
5. Тімець О. В. Організація краєзнавчо-туристської роботи з учнівською та студентською молоддю / О. В. Тімець, В. П. Комар. – Умань : Алмі, 2005. – 194 с.